

ธรรมะชนะเอตส์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

สารบัญ

ปัญหาเอตส์อยู่ที่คนกลัวอด	๑
ถ้าไม่ระวังให้ดี โลกนี้จะมีอารยธรรมเอตส์	๓
สังคมจะมีสันติสุขได้ คนต้องไม่ติดอยู่แค่แก่งแย่งสิทธิ์ แต่ต้องคิดหาทางเกื้อกูลกัน	๕
จะแก้ปัญหานี้ ต้องทำเจาะจงจริงจัง และสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน	๗
เอตส์พาชีวิตมาสู่จุดวิกฤติ แต่เราสามารถทำวิกฤตินั้นให้เป็นโอกาส	๑๑
พลิกวิกฤติ ให้เป็นวิวัฒน์ พลิกโรค ให้เป็นลาภ	๑๖
เอตส์เป็นอาการแสดงแห่งความกร่อนโทรมของอารยธรรม แต่คนเป็นเอตส์มีศักยภาพและโอกาสที่จะกอบกู้อารยธรรม	๑๙
ธรรมะชนะเอตส์ ทุกเขตทุกชั้น	๒๔

ฉรรมะชนะเอดส์*

เอดส์ เป็นโรคติดต่อร้ายแรงโรคหนึ่งที่น่ากลัวที่สุด หลังจากคนในอเมริการู้จักโรคนี้กันครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. ๑๙๘๑ หรือ พ.ศ. ๒๕๒๔ ไม่ช้าคนก็รู้จักโรคเอดส์กันไปทั่วโลก (แม้ว่าที่จริงนั้น เอดส์ได้มีในอาฟริกามาก่อนอาจจะนานแล้ว)

ปัญหาเอดส์อยู่ที่คนกลัวอด

ในระยะแรกนั้น คนรู้สึกว่เอดส์เป็นโรคที่น่ากลัวที่สุด แต่เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงบัดนี้ ความกลัว หรือความหวาดผวาคือต่อโรคเอดส์ ได้ลดลงไปไม่น้อย ทั้งที่ความน่ากลัวที่แท้จริงยังคงอยู่ เพราะเป็นโรคที่ยังไม่อาจบำบัดให้หายได้ ถ้าเป็นแล้วก็ต้องตายแน่นอน

ปัจจุบันนี้ แม้ว่าจะยังไม่มียาที่จะบำบัดให้หายได้จริง แต่ก็มีวิธีการ หรือยาบางอย่าง ที่ช่วยชะลออาการ ทำให้บรรเทาความรุนแรง หรือยืดอายุคน นับว่าดีขึ้นบ้าง การรู้จักวิธีปฏิบัติต่อโรคเอดส์นั้นก็เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้ความน่ากลัวลดน้อยลง

นอกจากเรื่องของการรู้ความเข้าใจที่มากขึ้น เช่นรู้วิธีปฏิบัติต่อโรคนั้นชัดขึ้นแล้ว ยังมีเหตุผลอื่นๆ อีกที่ทำให้คนกลัวโรคเอดส์น้อยลง คือ เป็นธรรมดาที่คนจะตื่นตื่นตระหนกตกใจมาก ในระยะ

* ธรรมกถา ของ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) สำหรับงานสัมมนาเอดส์ระดับชาติ ครั้งที่ ๙ ที่ ศูนย์ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี ๙ ก.ค. ๒๕๔๖

ที่เพิ่งได้ยินข่าวร้ายแรงใหม่ๆ และยังไม่รู้ทางไปทางมา ต่อมาเมื่อความตระหนกตกใจในข่าวที่กระทบครั้งแรกเบาบางลงไป คนมีความเกี่ยวข้องกับโรคนี้ในแง่มุมมองต่างๆ กัน ก็เป็นเหตุให้ความกังวลลดน้อยลง เช่นว่า โรคนี้แม้จะร้ายแรงถึงตายแน่นอน เมื่อเป็นแล้วตายแน่แก้ไขไม่ได้ แต่ระยะเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ก่อนที่จะตายนั้นยาวนาน ก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คนประมาท ปล่อยตัว หรือไม่รู้ลึกถึงความบีบรัดกระชั้นตัว

อีกประการหนึ่ง ในบางประเทศที่ยากจน คนหาเงินลำบาก โรคเอตส์นี้ก็ไปเกี่ยวข้องกับเรื่องของอาชีพโสเภณี ซึ่งเป็นช่องทางหาเงินอย่างหนึ่งของคนที่อาจจะมีฐานะค่อนข้างยากจน ความที่ต้อการเงินก็ทำให้ยอมเสี่ยงต่อภัยอันตราย อย่างในเมืองไทยเองก็เคยมีคำที่กล่าวกันว่า หญิงโสเภณีบางคนพูดว่า “เอตส์ดีกว่อด”

นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องของความยั่วยวนทางด้านกามารมณ์ แม้จะเสี่ยงภัยอันตราย แต่ความที่ตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลสตัณหา และความมักมากในกามเป็นต้น ก็ทำให้ยอมเสี่ยงต่อโรคนี้ หรือคนที่ติดสารเสพติด ในเวลาที่อาการติดยาเกิดขึ้นอย่างรุนแรง ก็อาจจะลืมตัวไม่คำนึงถึงความร้ายแรงของเอตส์ คนสองพวกนี้ก็จัดเข้าได้ในจำพวกกลัวอดมากกว่ากลัวเอตส์ คือ ยอมเสี่ยงที่จะเป็นเอตส์ ดีกว่ายอมอดยาหรืออดกาม

โรคเอตส์มีความหมายและมีผลกระทบกว้างขวาง ไม่เฉพาะในเรื่องความกลัวต่อความตายของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่มีผลต่อชีวิต ต่อสังคม ต่อโลก หรือต่ออารยธรรมทั้งหมดทีเดียว จึงมีเรื่องที่ต้องพิจารณาหลายอย่าง ในที่นี้อาจจะแยกการพิจารณาเรื่องเอตส์ได้หลายระดับ ทั้งระดับโลก ระดับสังคม เช่น ในสังคมเฉพาะของแต่ละประเทศ และระดับชีวิตของบุคคล

ถ้าไม่ระวังให้ดี โลกนี้จะมีอารยธรรมเอตส์

ในระดับโลกนั้น เราพูดได้ในแง่ของอารยธรรมที่เดียว อย่างน้อยเป็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับความเป็นไปแห่งความเจริญและความเสื่อมของสังคมมนุษย์ หรือโลกทั้งหมด เอตส์เกิดขึ้นในยุคที่เรียกได้ว่า มนุษย์ทั้งหลายมีความสำส่อนทางเพศมาก

ถ้ามองในแง่นี้จะเห็นว่า ปัญหาศีลธรรมของมนุษย์ข้อหนึ่ง ก็คือเรื่องทางเพศ หรือเรื่องกามารมณ์ สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสื่อมและความเจริญของอารยธรรม คือ เรื่องกามารมณ์ ซึ่งเป็นต้นเหตุของการเบียดเบียนแย่งชิง ความทุจริตหลากหลาย ความอ่อนแอ และความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมต่างๆ ทำให้ต้องมีการควบคุมยับยั้ง โดยระบบคำสอนทางศาสนาหรือทางศีลธรรม อย่างในทางพระพุทธศาสนาเราจะเห็นได้จากเรื่องศีล ๕ ว่า ศีลข้อ ๓ คือ การเว้นจากกามาสุมิจฉาจาร เป็นเครื่องควบคุมการประพฤติปฏิบัติทางเพศให้อยู่ในขอบเขตที่ดีงามและเป็นคุณแก่หมู่มนุษย์เอง

สังคมในยุคก่อนๆ นอกจากมีคำสอนทางพระศาสนาและทางศีลธรรมเป็นเครื่องยับยั้งแล้ว ก็มีมาตรการทางสังคมที่มาประสานกับคำสอนในทางพระศาสนากำกับด้วย แม้แต่กฎหมายก็มาช่วย

แต่ยิ่งกว่านั้นก็คือ อาศัยเครื่องมือยับยั้งจากธรรมชาติโดยตรง เมื่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะในทางการแพทย์ยังไม่เจริญ ความเสี่ยงต่อคามโรค อย่างโกโนเรีย ตลอดจนซิฟิลิส ก็เป็นเครื่องยับยั้งพวกผู้ชายไว้ได้ไม่น้อย และในฝ่ายหญิง การที่เมื่อมีเพศสัมพันธ์แล้ว จะทำให้ตั้งครรภ์ ก็เป็นเครื่องยับยั้งทางศีลธรรมอันหนึ่ง ซึ่งช่วยเหนี่ยวรั้ง ทำให้ไม่กล้าปล่อยตัว และทำให้ไม่เกิดการสำส่อนทางกาม

ที่นี้มาในยุคที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์เจริญ

ขึ้น เมื่อไม่นานนี้เอง ก็ได้เกิดมียาและอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับคุมกำเนิด หรือทำให้ไม่ต้องตั้งครรรภ์ ซึ่งก็เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้คนขาดความยับยั้งชั่งใจ แล้วการสำส่อนทางกามก็มีมากขึ้น

การเกิดขึ้นหรือการปรากฏขึ้นของโรคเอตส์ เมื่อพิจารณาในแง่นี้ก็เหมือนกับเป็นเครื่องมือของธรรมชาติที่จะจัดการกับมนุษย์หรือลงโทษมนุษย์ แต่ที่จริง มันก็คือผลร้ายด้านหนึ่งจากการกระทำที่วิปริตของมนุษย์เอง ซึ่งควรจะได้สืบค้นกันให้ชัด ในแง่ของความสัมพันธ์เชิงเหตุปัจจัย

ในแง่นี้ เมื่อโรคเอตส์เกิดขึ้นมาแล้วก็กลายเป็นเครื่องช่วยทางสังคมอย่างหนึ่ง ในการที่จะเหนี่ยวรั้งมนุษย์ไม่ให้เสื่อมโทรมในทางกามารมณ์ หรือมีการเบียดเบียนกันทางด้านกามนี้มากเกินไป

อย่างน้อยมนุษย์น่าจะได้พิจารณาว่า ระหว่างเครื่องมือยับยั้งทางธรรมชาติพื้นฐาน เช่น เรื่องของการตั้งครรรภ์ กับการที่माणูถูกยับยั้งในชั้นของโรคภัยไข้เจ็บที่รุนแรงขึ้นๆ ซึ่งเกิดจากการสำส่อนทางกาม อันไหนจะดีกว่ากัน ถ้ามนุษย์ไม่มีการยับยั้งด้วยการบังคับควบคุมโดยทางศีลธรรมด้วยตัวเอง ก็จะต้องถูกรวมชาติยับยั้งด้วยปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายใน คือ การที่ตัวมนุษย์เอง มีจิตใจเข้มแข็งที่จะควบคุมตนเอง และดำรงอยู่ในหลักศีลธรรมเป็นต้น

ส่วนในด้านปัจจัยภายนอก แบบแผนและมาตรการต่างๆ ทางสังคมก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ แต่แค่นั้นยังไม่พอ ธรรมชาตินี้แหละเป็นปัจจัยภายนอกขั้นสุดท้ายที่ว่า เมื่อมนุษย์สำส่อนกันนัก ในที่สุดผลร้ายก็เกิดขึ้นกับเผ่าพันธุ์ของมนุษย์เอง

ถ้ามองในแง่นี้ เอตส์ก็เป็นทั้งเรื่องร้ายและเรื่องดี ร้ายที่มาทำให้มนุษย์มีความทุกข์ยาก แต่พร้อมกันนั้นมันก็เป็นเครื่องมาช่วย

เห็นยวรั้งอารยธรรมไม่ให้มนุษย์ตกไปได้อำนาจของความลุ่มหลงมัวเมาทางกามารมณ์มากเกินไป

ที่ว่ามานี้เป็นข้อควรพิจารณา ซึ่งอาจจะต้องการปัญญาที่มองเห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุปัจจัยอย่างลึกและทั่วตลอดมากกว่าที่มนุษย์มีอยู่ขณะนี้ แต่ที่แน่นอนก็คือ โรคเอดส์นั้นได้ปรากฏตัวขึ้นมาแพร่ขยายออกไป และส่งผลกระทบร้ายแรงต่อสวัสดิภาพของมนุษย์ทั่วโลกแล้ว ซึ่งอาจถึงขั้นที่มีความหมายสำคัญต่ออารยธรรมของมนุษยชาติ

สังคมจะมีสันติสุขได้ คนต้องไม่ติดอยู่แค่แก่งแย่งสิทธิ์ แต่ต้องคิดหาทางเกื้อกูลกัน

มองแคบลงมาอีกระดับหนึ่ง คือ ระดับสังคมในแต่ละท้องถิ่น เช่นสังคมของประเทศหนึ่งๆ ในระดับนี้เอดส์ก็มีผลกระทบอย่างมาก เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ ในเมื่อคนที่เป็โรคเอดส์นี้เป็นคนในวัยหนุ่มวัยสาวมาก ก็จะมีผลต่อทรัพยากรมนุษย์ในด้านเศรษฐกิจ ที่ต้องสูญเสียกำลังคนทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมาตายเสีย หรือไม่สามารถทำงาน และก็ต้องใช้จ่ายมากมายในการที่จะดูแลรักษา สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน ตลอดจนเงินทองค่าใช้จ่ายในการรักษาของแต่ละบุคคล แต่ละครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาทั่วไปหมด แต่ในแง่เหล่านี้ จะไม่พูดถึงในที่นี้

อีกแง่หนึ่งที่สำคัญก็คือ เรื่องการปฏิบัติต่อกันระหว่างมนุษย์ โดยเฉพาะความรังเกียจ และความหวาดกลัวต่างๆ ซึ่งโยงไปถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน ดังที่ได้มีปัญหากันมา

ด้านหนึ่ง โดยกฎหมายเป็นต้น รัฐก็ต้องพยายามที่จะปกป้องคุ้มครองคนที่ป่วยเป็นโรคเอดส์ ให้เขามีสิทธิและสวัสดิการ เช่น ให้มีสิทธิ

ที่จะไม่ยอมให้ตรวจหรือเปิดเผยตัวเขาว่าเป็นเอตส์ เป็นต้น อันนี้ก็เป็นที่น่าห่วงยาก แน่แน่นอนว่า เราต้องพยายามช่วยเหลือ โดยหลักศีลธรรมก็ตาม โดยหลักสิทธิมนุษยชนก็ตาม ซึ่งเป็นเรื่องของอารยธรรม

อย่างไรก็ตาม ก็ต้องมองตามความเป็นจริงด้วย คือคนทั้งสองฝ่าย ทั้งคนที่เป็โรคเอตส์ และคนที่มาเกี่ยวข้องกับคนเป็นโรคเอตส์ ต่างก็เป็นมนุษย์ ซึ่งรักตัวกลัวตาย และแต่ละคนก็มีสิทธิของตน ซึ่งกลายเป็นเรื่องความขัดแย้งกันในทางผลประโยชน์ตามธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์ ที่เราจะต้องยอมรับความจริง

แม้ว่าโดยอุตมคติเราอยากให้มนุษย์เอื้อเฟื้อต่อกัน อยากให้คนในสังคมทั่วไปมีความเอื้ออาทรต่อคนเป็นโรคเอตส์ แต่ก็ต้องยอมรับความจริงว่า มนุษย์เหล่านั้นก็อยู่ด้วยความไม่รู้ มีอวิชชา แล้วก็มีความรักหวงแหนต่อชีวิต ต่อครอบครัวของตน คนเป็นโรคเอตส์ก็พยายามรักษาสิทธิส่วนตัว ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของตัวเอง ในขณะที่คนซึ่งไม่ป่วยโรคเอตส์หรือคนที่อยู่ในสังคมทั่วไป ก็รักตัวกลัวตาย เขาก็มีสิทธิต่อชีวิตของเขาเช่นเดียวกัน

เราอาจจะพูดในแง่ว่า ในเมื่อคนเป็นโรคเอตส์มีสิทธิที่จะไม่ให้คนอื่นรู้ว่าตนเป็นโรคเอตส์ คนอื่นเขาก็มีสิทธิต่อชีวิตของเขา ซึ่งเขาอาจจะเรียกร้องว่า เขาก็น่าจะมสิทธิในการที่จะรู้ว่า คนที่เขาเข้าไปเกี่ยวข้องกับคนนี้ๆ เป็นโรคเอตส์หรือไม่ เพื่อจะรักษาชีวิตและครอบครัวของเขา อันนี้ก็เป็นเรื่องถกเถียงกันไปไม่สิ้นสุด ถ้าพูดในแง่นี้ก็เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ที่ต่างฝ่ายต่างก็มีชีวิตจิตใจเหมือนกัน

ในทางตรงข้าม ถ้ามองในแง่ความเห็นอกเห็นใจ แทนที่จะแย้งซึ่งผลประโยชน์กัน ก็มามองในแง่เอื้อเฟื้อต่อกัน คนที่ไม่เป็นโรคเอตส์ คือสังคมทั่วไปก็เห็นอกเห็นใจคนเป็นโรคเอตส์ แล้วก็พยายามช่วยเหลือ

บำบัดแก้ไข ให้ความอนุเคราะห์สงเคราะห์เท่าที่จะเป็นไปได้ พร้อมกันนั้น คนที่เป็นโรคเอดส์ ก็ควรจะเห็นใจคนที่ไม่ได้เป็นเช่นเดียวกัน

ลองนึกแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา ว่า คนเป็นโรคเอดส์เองนี้แหละ สมัยที่ยังไม่ได้เป็นเอดส์ ก็คงมีความรู้สึกทำนองเดียวกันกับคนที่ไม่ได้เป็น และความรู้สึกของคนอื่นต่อตนเองขณะนี้ ตนเองก็อาจจะเคยรู้สึกมาแล้วต่อคนอื่นที่เป็นโรคเอดส์ ตัวเองก็กลัวเหมือนกัน ตัวเองก็เคยหวาดอย่างนี้แหละ ฉะนั้น ตัวเองก็ต้องเห็นใจคนอื่น

รวมความว่า ต้องเห็นใจซึ่งกันและกัน แล้วก็มาวางวิธีปฏิบัติในทางที่จะเอื้อเพื่อร่วมมือเพื่อให้ได้ผลดีร่วมกัน

ในแง่ของสังคมก็แน่นอนว่า จะต้องพยายามหาทางปฏิบัติให้ดีที่สุด เพื่อให้คนที่อยู่ในสังคมนี้มีชีวิตที่ดีที่สุด แล้วก็ให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข ไม่เบียดเบียนกัน แต่ให้เอื้อเพื่อเผื่อแผ่เกื้อกูลกันเท่าที่จะเป็นไปได้ นี่ก็คือแนวคิดในทางศีลธรรม คือมองในทางบวก ไม่ใช่มองแบบมัวแต่คิดจะพิทักษ์สิทธิ ถ้ามัวแต่คิดจะพิทักษ์สิทธิของตน แต่ละฝ่ายก็ต้องสละส่วนกับการปกป้องสิทธิ แย่งชิงผลประโยชน์ ชัดแย้งกันอยู่เรื่อยไป

จะแก้ปัญหา ต้องทำเจาะจงจริงจัง และสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน

เรื่องของคนที่เป็นโรคเอดส์นี้ แม้แต่คนที่เป็นด้วยกันก็มีแง่ที่น่าเห็นใจไม่เท่ากัน บางคนก็เป็นเพราะความประพฤติน่าเสียดายของตัวเอง เช่น คนที่ประพฤติดำสอนทางเพศ อย่างคนที่รู้อยู่แล้วว่า การเที่ยวโสเภณี หรือใช้เข็มฉีดยาในกลุ่มที่ติดยาเสพติด เป็นเหตุสำคัญของการติดโรคเอดส์ แล้วก็ยังไปได้รับโรคเอดส์มาเพราะเหตุเหล่านี้ มองในแง่หนึ่ง คนทั่วไปเขาก็ไม่รู้สึกที่น่าเห็นใจ บางทีถึงกับมองไม่

ดี ว่าสมแล้วกับกรรมของเขาเอง นี่เป็นการมองขั้นหนึ่ง คือ คนเหล่านี้ได้รับผลร้ายจากการกระทำของตนเอง

แต่ถ้ามองในแง่หลักกรรมก็ต้องดูหลายชั้น ในชั้นแรกก็คือ มองว่า เขาละ เขาก็ได้รับผลกรรมของเขาแล้ว นั่นก็ว่าไปตามความเป็นจริง แต่อีกชั้นหนึ่งก็คือ เมื่อเขาได้รับผลไปแล้ว ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามก็ต้องถือว่าเขาเป็นผู้ตกทุกข์ได้ยาก

เมื่อเขามีทุกข์ แม้เขาจะได้รับทุกข์นั้นโดยเป็นผลจากการกระทำไม่ดีของตนเอง ก็ต้องแยกเป็น ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ คือ ตอนที่เขาได้รับผล ซึ่งต้องรู้ตามความเป็นจริงว่า อ้อ การติดโรคนี้เป็นเพราะการกระทำที่ไม่ดีของเขา อันนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะมาสอนกันให้มนุษย์ทั้งหลายไม่ทำความชั่วเสียหาย เป็นขั้นใช้ *อุเบกขา* คือ มองเห็นคนทำความผิด เมื่อจะคิดแก้ไขให้ถูกต้อง หรือจะรักษาธรรม ก็ต้องว่าไปตามความเป็นจริง หรือว่าไปตามเหตุปัจจัย

ตอนที่ ๒ คือ ในฐานะที่เขาเป็นคนที่ตกทุกข์ได้ยาก ตอนนี้เป็นขั้นใช้ *กรุณา* คือ มองเห็นคนมีความทุกข์ เมื่อจะคิดบำบัดความเดือดร้อนก็สงสารหาทางช่วยเหลือ คือ แก้ไขบำบัด ซึ่งเป็นทั้งการเห็นแก่คนที่เป็นเอตส์ เพื่อชีวิตของเขา เพื่อช่วยให้เขาปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น และพร้อมกันนั้นก็เพื่อจะเกื้อหนุนช่วยเหลือสังคมทั้งหมด ให้เป็นสังคมที่พ้นไปหรือเบาบางจากความทุกข์

ส่วนคนอีกพวกหนึ่งที่ติดโรคเอตส์นั้น ตัวเองไม่ได้ไปทำเสียหายหรือประพฤตินทางเสื่อมเสีย เช่น ไม่ได้ไปล่าสอนในทางกาม เป็นต้น คือ ไม่ได้ผิดทั้งศีลข้อ ๓ ในเรื่องกาเมสุมิชฉาจาร และศีลข้อ ๕ ในเรื่องของยาเสพติด แต่ติดโรคมาด้วยเหตุอื่น เช่น เป็นเพราะคุ้มครองของตน เช่นสามีไปติดโรคมาจากนอกบ้าน แล้วตัวเองซึ่งเป็นภรรยา ก็เลยพลอยติดไปด้วย ก็ตาม หรืออย่างเป็นทางการพยาบาล

และคนในวงการแพทย์พยาบาลนั้น บางทีไปช่วยเหลือคนอื่นด้วยซ้ำ แต่แล้วโดยอุบัติเหตุ เช่น เข็มที่ไปเจาะเลือดคนเป็นโรคเอดส์มาทิ่มเอาตัวเองเข้า แล้วพลอยเป็นโรคเอดส์ ก็ตาม

บุคคลอย่างนี้ เป็นคนที่ไม่ได้ทำความเสียหาย หรือบางทีถึงกับไปทำความดี แต่เกิดความพลาดพลั้ง แล้วก็ไปเป็นโรคเอดส์ นับว่าเป็นคนที่ควรแก่การเห็นใจอย่างยิ่ง คือควรเห็นใจทั้ง ๒ ชั้น

ชั้นที่หนึ่ง การที่ป่วยเป็นโรค ก็ไม่ได้เป็นเพราะกรรมที่เสียหายเลวร้ายของตนเอง

ชั้นที่สอง เป็นผู้ประสบเคราะห์ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน คนประเภทหลังนี้ สังคมทั่วไปย่อมพร้อมที่จะเห็นใจ แต่กระนั้น เพราะความรังเกียจกลัวต่อตัวโรคเอดส์ ก็ไม่กล้ามาเอาใจใส่ช่วยเหลือให้เต็มที่

ข้อนี้รวมทั้งเด็กที่เป็นลูกของคนที่เป็นโรคเอดส์ เด็กๆ เหล่านี้ก็ไม่ได้ไปทำร้ายอะไรมา แต่ต้องมารับทุกข์โทษภัยนี้ด้วย จึงเป็นผู้ที่ควรเห็นใจอย่างยิ่ง สังคมจะต้องมีมาตรการในการช่วยเหลือ

เราจะต้องยอมรับความจริงอย่างที่กล่าวแล้วว่า คนทั่วไปเขาก็เป็นมนุษย์ เขาก็รักชีวิตของเขา ฉะนั้น เราจะพูดจะสอนอย่างไร จะให้คนมาดูแลช่วยเหลือคนเป็นเอดส์อย่างเต็มที่ เหมือนอย่างที่เราต้องการ ก็คงทำไม่ได้ จะได้ก็เพียงในระดับหนึ่ง แต่ก็ต้องพยายามกันไป โดยไม่ประมาท พร้อมกันนั้นการรู้ตระหนักรู้ความจริงทำให้เราต้องยิ่งพยายามวางมาตรการให้ดีที่สุด เพื่อจะให้ผลดีเกิดขึ้นแก่ชีวิตและสังคม ทั้งแก่ตัวคนที่เจ็บใช้นั้นเอง และแก่สังคมส่วนรวม

อย่างเช่น เด็กที่เป็นลูกของคนเป็นโรคเอดส์จะประสบปัญหา เช่น ถูกรังเกียจ แม้แต่ไปโรงเรียนก็ลำบาก บางทีพ่อแม่ที่เป็นโรคเอดส์ตาย ก็เป็นข่าวด้วย จะไปอยู่ที่ไหนคนก็ไม่อยากเข้าใกล้หรือเกี่ยวข้อง รัฐ

ต้องยอมรับความจริง และต้องมีนโยบายเป็นพิเศษสำหรับเด็กเหล่านี้ว่าจะเอาอย่างไร ถ้าเขาติดโรคแล้วก็ให้เขามีโอกาส มีช่องทางที่จะมีชีวิตที่ดีที่สุดในระหว่างที่ยังไม่ตาย แต่บางทีเขาก็ไม่ได้ติดโรคเอตส์ด้วย แต่ถูกระแวงหวาดกลัว คนทั้งหลายไม่อยากจะเข้าไปเกี่ยวข้อง เด็กก็เลยพลอยได้รับผลร้าย เราก็ต้องมีทางที่จะช่วยเหลือ

ในแง่นี้ แม้ว่าเราจะพยายามพูดชี้แจงให้คนเข้าใจ และชักชวนให้มาช่วยเหลือ เราก็ต้องรู้ความจริงว่า โอกาสที่จะมีคนมาเอื้อเฟื้อต่อเด็กหรือคนเหล่านี้มันมีน้อย ฉะนั้น เราจะต้องเพียรพยายามทำด้วยการตั้งโครงการหรือกิจการอะไรพิเศษโดยเฉพาะขึ้นมา เพื่อเป็นหลักประกันให้แน่นอนลงไปว่า จะต้องมีการเกื้อหนุนช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ให้เขาต้องมีโอกาสที่จะมีชีวิตที่ดี

มีอีกอย่างหนึ่งที่สังคม โดยเฉพาะรัฐ และผู้ทำงานรับผิดชอบเรื่องนี้ จะต้องทำ เพื่อแก้ปัญหาการที่คนเป็นเอตส์ถูกรังเกียจ ถูกทอดทิ้ง และถูกแบ่งแยก โดยสืบเนื่องจากการที่คนทั้งหลายทั่วไปหวาดกลัวต่อการติดโรคเอตส์

ในเรื่องนี้ เรามักพูดกันแบบกว้างๆ เช่นบอกว่าต้องให้การศึกษากับประชาชน แต่คำพูดอย่างนี้มันกว้างเกินไป ซึ่งควรใช้ในกรณีทั่วไป แต่ในเรื่องการติดโรคนี้ควรพูดเจาะจงชี้ลงไปให้ชัดเจน ทุกคนมั่นใจว่าการติดโรคมิได้แค่นั้น ด้วยการทำอะไรบ้าง

อย่างที่ตำราบอกว่า โรคเอตส์ติดโดยทางโลหิต โดยทางของเหลวจากคนที่เป็นโรค ซึ่งตามปกติมาจากการร่วมเพศ หรือเพศสัมพันธ์ การใช้เข็มร่วมกันในหมู่ผู้เข้ายาเสพติด แต่การอยู่ใกล้ชิดอย่างอื่น แม้แต่ใช้ส้อมด้วยกันก็ไม่ติด หรือรับประทานอาหารด้วยกันก็ไม่ติด แม้แต่คนในครอบครัวเดียวกันก็ไม่ติดเอตส์ อย่างนี้เป็น

เรื่องในชีวิตประจำวัน ในส่วนนี้ต้องเจาะจง ต้องพูดชัด ต้องแสดงหลักฐาน ต้องทำให้มั่นใจ ให้ประชาชนเกิดความชัดเจนแน่ใจ

คนทั้งหลายย่อมต้องการความปลอดภัยของชีวิตและครอบครัวของเขา และคนจำนวนมากหรือส่วนมากก็ยังคงคลุมเครือในเรื่องนี้ เราต้องเห็นใจ จึงอยู่ที่เราเองจะต้องทำให้ชัด คนที่ทำงานต้องเป็นผู้มีความรู้เรื่องนี้ชัดเจน และในการทำงานต้องกำหนดเป้าหมายลงไปว่า จะต้องให้ประชาชนชัดเจน ทำให้เขามั่นใจว่า แม้จะไปเกี่ยวข้องกับคนเป็นโรคนี้ในชีวิตประจำวัน เขาก็จะไม่ติดเอดส์ ไม่ว่าจะโดยทางการรับประทานอาหารก็ตาม โดยการอยู่ร่วมกันทุกๆ ไป ก็ตาม อันนี้ต้องชี้ให้ชัดออกมา ทำให้คนทั้งหลายมั่นใจเลยทีเดียว ไม่ใช่พูดกว้างๆ ว่าไม่ติดง่าย ๆ

ถ้าสามารถทำให้คนทั้งสังคมนี้ชัดลงไป แล้วจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาปัญหา เวลานี้คนทั่วไปนานๆ จะได้ยินคำอธิบายเรื่องการติดหรือไม่ติดว่า แค่นั้น บางทีก็แค่พูดว่าให้การศึกษาๆ แต่ไม่เจาะจงชัดลงไปให้แจ่มแจ้ง

เอดส์พาชีวิตมาสู่จุดวิกฤติ

แต่เราสามารถทำวิกฤตินั้นให้เป็นโอกาส

ที่ระดับที่สาม แคลงมากก็คือ ระดับชีวิตของบุคคล โดยเฉพาะเจาะจงพิเศษคนที่ติดเชื้อหรือเป็นโรคเอดส์แล้ว

ตามปกติ เมื่อมาเป็นโรคที่หมดความหวัง คนก็ย่อมมีความทุกข์อย่างหนักอยู่แล้วขั้นหนึ่ง แล้วนี่ยังเป็นโรคที่คนทั่วไปเขาเกลียดกลัวและหวาดระแวงอีกด้วย ก็ยิ่งทำให้จิตใจเสื่อมโทรม เพราะกลัวว่าคนอื่นจะรังเกียจ แล้วยิ่งเขามองว่าเอดส์นี้ เป็นโรคที่เกิดจากการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี หรือเลวทรามอีก อาจจะมีรู้สึกดูถูกดูแคลน ก็ยิ่งซ้ำ

เต็มเป็นสามชั้นไปเลย ผู้ป่วยมีความทุกข์ รู้สึกเสียอกเสียใจจากโรค ร้ายแล้วไม่พอ ยังรู้สึกในความด้อยหรือมีปมในใจอีกด้วย นับว่าเป็น จุดวิกฤตของชีวิต

เรื่องอย่างนี้เป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข เป็นเรื่องของชีวิตมนุษย์ ซึ่งแยกเป็น ๒ ด้าน

ด้านกาย ก็คือเรื่องของการบำบัดโรค ซึ่งทำไปตามวิธีการทางการแพทย์เท่าที่จะได้ก้าวหน้าไป คือพยายามรักษาโดยไม่ประมาท และเรื่องสวัสดิการ ที่สังคมโดยเฉพาะรัฐจะต้องดำเนินการให้ชัดเจนไป แต่พร้อมกันนั้นอีกด้านหนึ่งก็คือเรื่องจิตใจ

ด้านจิตใจนี้ ไม่เฉพาะคนที่ เป็นโรคเอตส์ คนที่เป็นโรคอื่นก็มีที่ รู้ว่า จะต้องตายแน่ๆ ภายในเวลาเท่านั้นเท่านั้น เช่นคนเป็นโรคมะเร็ง บางอย่าง กรณีอย่างนั้นนอกจากรักษาทางกายเท่าที่เป็นไปได้แล้ว ก็ต้องรักษาทางใจด้วย โดยเฉพาะในเมื่อด้านร่างกายไม่มีความหวังว่าจะหาย ก็ต้องให้มีความหวังทางด้านจิตใจ

คนเราไม่ได้อยู่ด้วยกายอย่างเดียว แต่อยู่ด้วยใจด้วย ที่นี้ ใจ คนก็ไม่ใช่ว่าจะต้องเอาความทุกข์มาซ้ำเติมตัวเอง พอเห็นว่าตนเองนี้ อายุจะสั้น จะตาย ถ้ามีหวังกลัวความตาย ก็กลายเป็นทุกข์ ๒ ชั้น แต่ถ้าวางจิตวางใจให้ดีก็จะมีทุกข์น้อยลง แล้วยิ่งถ้าทำใจให้ได้ดี ก็กลับส่งผลดีต่อร่างกายและต่อชีวิตทั้งหมดเลยทีเดียว อาจจะยืดอายุของตัวเองได้ด้วย

คนเรานี้มักจะเป็นห่วงเรื่องความสูญเสีย ก็เลยมองแต่ในด้าน ที่กลัวว่าชีวิตจะหมดไป มัวห่วงกังวลว่าตัวเองจะอยู่ได้สั้น อะไร ทำนองนี้ มัวแต่ห่วงเรื่องด้านสูญเสีย ก็เลยลืมมองด้านที่ตัวเองได้ ไม่เห็นโอกาสที่ดี แล้วก็อาจจะทิ้งโอกาสดีนั้นไปเสียอีก จนกลายเป็น สูญเสียจริงๆ หรือสูญเสียทั้งหมด

ความจริง คนเป็นโรคเอดส์ที่ยังมีชีวิตอยู่นี้ ก็เพราะข้อดีอย่างหนึ่งของโรคร้ายนั้นที่ว่า มันเป็นโรคที่ไม่กระชั้นเร่งด่วน ไม่ตายทันที ทำให้มีเวลาของชีวิตเหลืออยู่ และเวลาที่เหลืออยู่นี้ก็ไม่ใช่น้อยๆ

ลองมองดูว่า ในเวลาของชีวิตที่เหลืออยู่นี้ เรามีโอกาสอะไรที่เป็นเรื่องที่ดีใหม่ ก็จะทำให้เห็นว่า มีทางเอาดีได้มากมาย ยิ่งมองในทางความจริงแห่งธรรมแล้ว แทนที่จะไปมัวหวังเรื่องความสูญเสียว่าเราจะต้องตายว่าเราหมดโอกาสที่จะไปสนุกนั้นสนุกนี้ ถ้าลองดูให้ดีก็ให้เห็นเริ่มต้นตั้งแต่ว่า ชีวิตแบบที่ไปลุ่มหลงในเรื่องอบายมุข ความชั่วร้าย การผิดศีลต่างๆ ที่เราเคยสนุกไปเรื่อยๆ นั้น ถ้าเราไม่เป็นโรคเอดส์ เราอาจจะสนุกสนานมัวเมาอย่างนั้นไปอีกนาน หรือตลอดชีวิตก็ได้

บางที่เราอาจจะตายไปกับเรื่องของความเหลวไหล ตายไปกับอบายมุขนั้นก็ได้อีก ดังที่ปรากฏว่าคนจำนวนมากก็ตายไปกับเรื่องเหล่านี้ หรือเพราะเรื่องเหล่านี้ และชีวิตที่อยู่กับความลุ่มหลงมัวเมาแบบนั้นที่จริงมันเป็นความสูญเสียทั้งหมดเลย ไม่ใช่การได้แต่อย่างใด

การที่เป็นโรคเอดส์นี้ทำให้เราหยุดยั้งจากชีวิตที่ลุ่มหลงเดินทางผิดเหล่านั้น ไม่ได้มีการสูญเสียอะไรเพิ่มไปกว่านั้นอีก เรื่องที่ทำไปก่อนหน้านี้ต่างหากเป็นการสูญเสีย แต่คราวนี้เป็นโอกาสที่เปิดให้แก่เราว่าทำอย่างไรจะได้อะไรขึ้นมา ทางได้มีหรือเปล่า ก็มีชัดเจน ก็คือชีวิตเรายังมีอยู่ และยังสามารถอยู่อีกนาน

ตอนนี้มันมาประกอบประสานและเชื่อมต่อกัน ก็คือ ถ้าเราเกิดวางใจถูก จิตใจของเราดี ไม่มัวเศร้าโศก ไม่มัวทุกข์ยากคับแค้น จิตใจที่ดีก็กลับส่งผลย้อนไปให้ชีวิตร่างกายนั้นอยู่ได้นานต่อไป

คนที่ เป็นโรคเอดส์พอมีจิตใจดีขึ้น ก็ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยมีสภาพจิตใจดีขึ้นนี้ ทำให้ร่างกายพลอยดีขึ้นด้วย ระหว่างนี้ก็อยู่อย่างมีความสุขทุกข้อย่อยลง และมีความสุขมาก

ขึ้น แค่นี้เป็นเรื่องง่ายๆ แต่มันไม่จบเท่านั้น

เมื่อเป็นโรคเอตส์ นอกจากเราจะตัด หยุต เลิกชีวิตแบบเก่าที่
 ลุ่มหลงมัวเมาเป็นต้นแล้ว เรายังตัดดวงจรทางด้านความวุ่นวายใน
 สังคม ทำให้การยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์เป็นต้นอยู่ในวงจำกัดลง ซึ่ง
 บางทีการมีวิถีชีวิตแบบนี้กลับเป็นโอกาสดี

อย่างคนที่ออกแสวงธรรม ปลีกตัววิเวกไปอยู่คนเดียวในป่า ก็
 เป็นมนุษย์ที่ดีๆ นี่แหละ แล้วเขาก็มีจิตใจปรารถนาสิ่งที่สูงประเสริฐยิ่ง
 ขึ้นไป ถึงกับยอมปลีกตัวออกไปอยู่ในที่สงบเงียบ ไปอยู่คนเดียว ไม่
 ยุ่งเกี่ยวกับใคร บำเพ็ญเพียรทางจิตใจ และแสวงปัญญา

คนเป็นโรคเอตส์ในแง่นี้ ก็เป็นการเข้าถึงภาวะอย่างนี้ ที่เรียก
 ว่า กายวิเวก ชนิดที่มาเองด้วยเหตุการณ์ในชีวิต เมื่อมันมาแล้ว ก็คือ
 ว่าเราจะต้องใช้โอกาสนี้ให้เป็นประโยชน์ คือใช้สภาพชีวิตที่เรียกว่า
 กายวิเวกนี้ให้เป็นประโยชน์ ทำให้มันกลายเป็นช่วงเวลาของการ
 แสวงหาสิ่งที่ประเสริฐทางจิตใจและทางปัญญา

ถ้าเรารู้จักเอาเวลานี้มาใช้ ก็กลายเป็นว่าเราอาจจะได้บรรลุ
 จุดหมายขั้นสูงของชีวิต ได้เข้าถึงสิ่งประเสริฐ แม้ถ้าจะศึกษาธรรม หรือ
 ปฏิบัติธรรม ตอนนี้จะพัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญา กลับเป็นโอกาส
 ที่ดี เหมือนอย่างบางคนที่มีเมื่อมาเป็นโรคจึงได้สิ่งประเสริฐของชีวิต

ความจริงมีอยู่ว่า ความสุขพื้นฐานสำคัญอย่างหนึ่งของ
 มนุษย์ คือ การได้สัมผัสกับธรรมชาติ หรืออยู่กับธรรมชาติ ใน
 ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่สดชื่นงดงาม อันเกื้อกูลเป็นคุณต่อชีวิต

มนุษย์มีความสุขว่าเริงเบิกบาน เมื่อได้เห็นท้องฟ้าแจ่มใส
 ภายต่องสายลม ได้สูดอากาศที่บริสุทธิ์ มองดูทิวทัศน์ที่งดงาม มีภูเขา
 หมู่ไม้ใบดกเขียวขจีมีริน ดอกไม้หลากสีสดสวยนานาพันธุ์ ฯลฯ

แต่มนุษย์ยุคปัจจุบัน ได้แปลกแยกจากธรรมชาติไปเสียมาก

ห่างเหิน ไม่ได้รู้สึกถึงความสุขกับธรรมชาตินี้

ในเรื่องนี้ ถ้าผู้ป่วยโรคเอดส์หันมานึกถึงชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติและคิดจะแสวงหาความสุขในการอยู่กับธรรมชาติ แล้วหากสังคมหรือรัฐเคื้ออำนาจ โดยช่วยจัดสรรโอกาสให้ผู้ป่วยโรคเอดส์ได้อยู่ท่ามกลางธรรมชาติแวดล้อมที่รื่นรมย์ ให้เขามีความสุขแบบนี้ได้ ก็จะเป็นการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หรือพลิกปัญหาให้เป็นการพัฒนาไปได้เลยทีเดียว อารยธรรมที่ว่าเสื่อมนั้น ก็จะมีด้านที่เป็นความเจริญออกมา หรือกลับเป็นการฟื้นตัวงอกงามของอารยธรรมด้านหนึ่ง

บางที่ผู้ป่วยโรคเอดส์จะมองเห็นความหมายของธรรมชาติอย่างที่เราจะเห็น ผู้มีจิตหลุดพ้น หมดกิเลสแล้ว และมีความสุขในการเข้าถึงธรรมชาติ กล่าวคาถาภาวนาไว้ ดังจารึกอยู่ในพระไตรปิฎก ขอยกตัวอย่างมาในที่นี้สักตอนหนึ่ง ดังนี้

เรานั้น มีใจไปแน่วในธรรมอันเป็นประโยชน์แท้ที่มุ่งหมาย โดยล้าพังผู้เดียวจักเข้าไปปล้นสู่ป่าใหญ่ อันเป็นที่ก่อให้เกิดปิตักทำนผู้บำเพ็ญเพียร เป็นที่อยู่ของหมู่ช้าง อันนารีนรมย์ เราล้าพังผู้เดียวจักโสรจสรงภายในชอกเขาอันเยือกเย็น ในป่าอันยะเยือก ที่มีดอกไม้บานสะพรั่ง จักจงกรมให้เป็นที่สำราญใจ

เมื่อลมเย็นพัดมา พากลิ่นดอกไม้หอมฟุ้งไป เรานั่งอยู่บนยอดเขา จักทำลายอวิชชา ครานั้น ณ ที่นี้หอมเขาซึ่งดารดาษาไปด้วยดอกโกสุม มีภาคพื้นเยือกเย็นในแดนป่า เราได้รับความสุขจากความเป็นอิสระ จารีนรมย์อย่างแน่แท้ อยู่ในถ้ำแห่งขุนเขา เรานั้นมีความดำริสมหมายเต็มเปี่ยมแล้ว เหมือนดั่งดวงจันทร์ในวันเพ็ญ

ขุนเขาสีทอมินดจเมฆ งดงาม มีธารน้ำเย็นใส

สะอาด ดารดาษาไปด้วยลานฝันหญ้า มีสีเหมือนแมลง
ค่อมทอง ทำใจเราให้รื่นรมย์

ภูเขาสูงตระหง่านเทียมเมฆ เบี้ยวทวมิน มองเห็น
เหมือนเป็นปราสาท กัมปนาทด้วยเสียงข่างคำรนร้อง
นำรื่นรมย์ยิ่งนัก ทำใจเราให้ยินดี

ภูเขาชุ่มฉ่ำฝน มีผิวพื้นนำรื่นรมย์ เป็นที่อาศัยของ
เหล่าฤาษี แข็งแกร่งด้วยเสียงนกยูง ย่อมทำใจเราให้รื่นรมย์

ภูเขาไม่พลุกพ่่านด้วยผู้คน มีแต่หมู่เนื้อเสพ
อาศัย ตื่นตกด้วยหมู่คนกานา ทำใจเราให้รื่นรมย์

ภูเขามากด้วยแผ่นดินศิลาหนาใหญ่ มีน้ำใสสะอาด
เกลื่อนกล่นด้วยค่างและมฤคชาติ ดารดาษาไปด้วย
สาหร่าย ทำใจเราให้รื่นรมย์

พลิกวิกฤติ ให้เป็นวิวัฒน์

พลิกโรค ให้เป็นลาภ

ตามหลักพระพุทธศาสนา คนเราที่ไม่มีทางหมดหวัง บางท่านก็
ได้ตรัสรู้หรือบรรลุธรรมเมื่อจะสิ้นชีวิต อย่างพระภิกษุบางรูป เจ็บป่วย
ทุกข์ทรมานมากจนจะสิ้นชีวิต แต่ตอนที่ใกล้จะสิ้นชีวิตนั้นแหละ
กลับรู้สึกทำจิตใจ เกิดความรู้เท่าทันความจริงของชีวิต รู้เท่าทันความ
เกิดแก่เจ็บตาย กลับบรรลุธรรม กลายเป็นว่าได้ประโยชน์จากความ
ทุกข์นั้น สามารถบรรลุสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของชีวิตในขณะที่จะตาย หรือ
ในขณะที่มีทุกข์หนัก ตอนที่ทุกข์ที่สุด กลับได้ความสุขอย่างสูงสุด

คนที่เป็นโรคเอตส์ถ้ามองในแง่ดี ยังมีเวลาของชีวิตเหลือมาก
กว่าคนอื่นจำนวนไม่น้อย ถ้าใช้เวลาให้ดี จะได้ประโยชน์ที่เป็นขั้น
สูง ไม่ใช่ประโยชน์ชั้นต่ำๆ คือ ไม่ใช่ประโยชน์ในแง่เงินทองทรัพย์สิน

ข้างนอก แต่เป็นประโยชน์ที่เป็นเนื้อหาสาระ หรือเป็นเนื้อตัวของชีวิต
แท้ๆ ในระดับจิตใจ และระดับปัญญา แม้แต่บรรลुरुธรรมสูงสุด

เพราะฉะนั้น จึงไม่ควรติดข้องอยู่ในการมองความสูญเสีย แต่
ควรเอาเวลานี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นการมองในทางบวกที่
เป็นความจริง แล้วก็กลับได้ผลดี

ขอให้ถือว่า ถึงเวลาที่เราจะมาบุกเบิกทางด้านจิตใจ ใหม่ๆ
เกิดมาทั้งที ก็ควรจะได้ทำจิตใจของตัวเองให้สมบูรณ์ เพราะฉะนั้น เรา
จะพัฒนาจิตใจ ให้เป็นจิตภาวนา แล้วก็เป็นเรื่องของการทำหน้าที่
ของมนุษย์ในทางปัญญา ที่จะรู้เข้าใจชีวิตของตนตามเป็นจริง เป็น
ปัญญาภาวนา ตอนนี้นำมาทำชีวิตจิตใจให้ดี และสร้างปัญญา ก็จะมี
ชีวิตที่ดี และเข้าถึงสิ่งที่ประเสริฐของชีวิตได้

พอมีจิตใจดี มีปัญญาเข้าใจเท่าทันความจริง ก็มองและ
ปฏิบัติต่อชีวิตของตัวเองถูกต้อง กลายเป็นว่า จิตปัญญาที่สูงนี้ส่ง
ผลมาทางร่างกาย ให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สุขภาพก็พลอยดีขึ้นด้วย
ทำให้โรคเอดส์มีกำลังน้อยลง

เดี๋ยวนี้ก็เชื่อกันมากขึ้นว่า การที่มีจิตใจดีนั้นเท่ากับมาช่วยให้
มีภูมิต้านทานโรคดีขึ้น หรือลดความเสี่ยงให้น้อยลง สำหรับตัวเองก็
อาจจะยืดอายุออกไปด้วย และอีกด้านหนึ่งก็คือ สามารถทำกิจ
กรรมทางสังคม แม้แต่สามารถช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้อีก

ที่จริงนั้น การมีชีวิตยาวหรือสั้น ท่านไม่ให้ความสำคัญมาก
นัก โดยเฉพาะไม่ใช่ตัวตัดสิน ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า ชีวิตนั้นเป็นอยู่อย่าง
ไร เกิดมาแล้วได้อะไร

ดังพุทธภาษิตที่ว่า “บุคคลใดแม้จะมีชีวิตอยู่ได้นานถึง ๑๐๐ ปี
แต่มีปัญญาทราวม จิตใจมีแต่ความงุ่นงาย ก็ไม่ดีอะไร ชีวิตเพียงวันเดียว
ของคนที่มีปัญญา ใจสงบมั่นแน่วไปในธรรม ดีงามประเสริฐกว่า”

กลายเป็นว่า แม้จะเป็นโรคเอตส์ก็อยู่ได้อย่างดี และเป็นชีวิตที่มีคุณค่า ถ้าหากไม่ได้เป็นโรคเอตส์ เราอาจจะไปมีชีวิตที่เลวร้ายตกต่ำ ทำชีวิตให้เป็นโมฆะ เสียเปล่า เกิดมาทั้งชาติไม่ได้อะไรเลย กลายเป็นว่าโรคเอตส์ทำให้เราได้ชีวิตที่ดี ที่มีค่า เรียกว่า ชีวิตของตนเองก็ได้สิ่งที่ดีมีค่า และทำชีวิตของตนเองให้ดีมีค่าแก่ผู้อื่น คือแก่เพื่อนร่วมโลกร่วมสังคมไปด้วย

ดังนั้นจึงมีผู้ที่เป็นโรคเอตส์ที่รู้จักวางจิตใจให้ถูกต้อง กลายเป็นผู้สามารถมาบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม อย่างน้อยก็มาช่วยเหลือคนอื่นที่เป็นโรคเอตส์ได้อีก

ที่พูดมานั้นก็เป็นเรื่องที่ว่า คนเราไม่หมดโอกาส ถ้าถือคติในพระพุทธศาสนา เราอย่าไปห่วงกังวลกับด้านสูญเสีย ถ้าเรามองและคำนึงถึงแต่ในด้านสูญเสีย ก็จะมีทุกข์ ความสูญเสียก็เด่นขึ้นมา แล้วเราก็จะอยู่กับความสูญเสียไปเรื่อย

แต่ถ้ามองถูกต้อง ไม่ห่วงด้านสูญเสีย ก็จะเห็นโอกาสที่เกิดขึ้นในตอนนี้ และเมื่อโอกาสมาแล้ว ก็ใช้โอกาสนั้นให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาจิต และพัฒนาปัญญา ก็จะกลายเป็นว่า เราได้สิ่งประเสริฐของชีวิตในช่วงที่มาเป็นโรคเอตส์นี้เอง

บางที่อาจจะถึงกับพูดกับตัวเองว่า ชีวิตของเราทั้งหมดที่ผ่านมา ก่อนหน้านั้น เผลวไหล ไม่ได้อะไรเลย เพิ่งมาได้เอาเมื่อเป็นเอตส์นี้เอง

ในทุกเรื่องนั้นมีสองด้าน คือมีด้านดี มีด้านร้าย แม้แต่คนที่เห็นกันว่า ได้สิ่งที่เป็นโชคเป็นลาภ แต่ถ้าเขาหมัวประมาทเอาโชคลาภนั้นไปใช้ในทางผิด ก็กลับเป็นเรื่องเลวร้าย กลายเป็นเคราะห์ี่ไป ฉะนั้น ไม่มีใครโชคดีหรือเคราะห์ร้ายแบบสมบูรณ์ เหมือนคนที่ร่างกายดี สุขภาพดี มีเงินมีทองเป็นต้น มีมากมายที่กลายเป็นเหตุให้ลุ่มหลงมัวเมาประมาททำชีวิตให้เสื่อมทรามลง แล้วก็มีชีวิตทุกข์ต่อ

ไป กลายเป็นชีวิตที่ตกต่ำด้อยค่า หรือไม่มีค่าอะไรเลย

แต่คนที่ประสบเคราะห์ร้ายหรือสิ่งที่ไม่ดีนี้ ถ้ารู้จักมองให้ถูกต้อง ก็กลับพลิกผันตัวเคราะห์ให้เป็นโชคได้ คนเป็นโรคเอดส์ในแง่นี้ก็กลายเป็นคนที่มีโอกาสมากทีเดียว ถ้าคิดจะปฏิบัติให้ถูกต้องในการที่จะพัฒนาทางจิตใจและทางปัญญา อย่างน้อยก็เป็นสิ่งที่มาช่วยยั้งตนเอง ไม่ให้ถลาล่าต่อไปในทางเสื่อม แล้วหันกลับมาในทางที่ดี **พลิกโรคให้กลายเป็นลาภไปได้**

แทบทุกคนในสังคมไทย เคยได้ยินพุทธภาษิตว่า อโรคฺยปรมา ลาภา (คนไทยมักจำกันเพี้ยนไปนิดหน่อยเป็น อโรคยะมา ประระมา ลาภา) แปลว่า ความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง หรือ **ความมีสุขภาพดีเป็นลาภที่สุดยอด**

หลักการนี้มีความหมายในเชิงปฏิบัติ ๒ ชั้น คือ

ชั้นแรก ทุกคนควรไม่ประมาท ควรดูแลสุขภาพ และบริหารชีวิต ครอบครอง คนใกล้ชิดให้มีความสุขที่ดี ระวังป้องกันไม่ให้เกิดมีโรค

ในชั้นที่ ๒ แต่ถ้ามีอันเป็นไปว่า เกิดเป็นโรคอะไรขึ้นแล้ว ตอนนี้อย่าใช้โยนิโสมนสิการ นอกจากพยายามบำบัดแก้ไขโรคนั้นแล้ว จะต้องทำโรคนั้นให้เป็นลาภเท่าที่จะเป็นไปได้

เอดส์เป็นอาการแสดงแห่งความกร่อนโรทรบของอารยธรรม แต่คนเป็นเอดส์มีศักยภาพและโอกาสที่จะกอบกู้อารยธรรม

ผู้ป่วยโรคเอดส์ หรือแม้ผู้ไม่ได้ป่วยก็ตาม คงมองเห็นได้ไม่ยากว่า ความเจริญในยุคปัจจุบันนี้ มีลักษณะสำคัญที่เด่นชัดอย่างหนึ่ง คือ มีวัตถุและบริการบำรุงบำเรอให้เสพบริโภคมากมายจนเสพไม่ทัน เวลาที่มีไมพอกที่จะไล่ตามเสพ แม้แต่ความคิดก็ต้องหมดไปกับการวางแผนว่า จากอันนี้เรื่องนี้จะไปเสพอะไรที่ไหนต่อไป ทำให้

คนไม่มีเวลาที่จะเอาใจใส่กัน และไม่เหลือช่องให้เกิดความคิดที่จะทำอะไรเพื่อคนอื่น

สถานการณ์นี้มีผลย้อนกลับมากกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ นอกจากทำให้มนุษย์ไม่รู้จักรักที่จะมีความสุขในการอยู่ร่วมกันแล้ว ยังทำให้มนุษย์มองกันในด้านลบด้วยถึง ๓ ชั้น

๑. เห็นคนอื่นแล้ว รู้สึกไม่สบายใจ และมองด้วยความหวาดระแวง กลัวว่าคนอื่นนั้นจะมาแย่งชิงสิ่งเสพ เป็นคู่แข่ง หรืออย่างน้อยก็จะ มาแย่งเวลาหาความสุขของตน

๒. เห็นคนอื่นนั้น เป็นตัวเกะกะ กีดขวางการหาความสุขของตน ทำให้ตนสูญเสียเวลาในการที่จะหาความสุข

๓. มองคนอื่นเป็นเหยื่อ ที่ตนเองจะเอาเป็นสิ่งที่เสพบริโภคหาความสุข หรือใช้หาผลประโยชน์เพื่อจะก้าวไปสู่การได้สิ่งเสพ

ภาวะการณ์อย่างนี้ได้คือปลานเข้ามาแม้แต่ในครอบครัว โดยทำลายความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทำให้แม้แต่พี่น้องก็ไม่ค่อยเอาใจใส่กัน ไม่คิดจะทำอะไรให้แก่กัน แทนที่จะอยากพบอยากเห็น หรืออยากหากัน ก็กลัวจะต้องเจอกัน กลายเป็นว่า พี่มองน้อง น้องมองพี่ ถ้ายังไม่ถึงขั้นเห็นเป็นคู่แข่งชิงความสุข ก็เห็นเป็นตัวเกะกะกีดขวางการหาความสุขของตน

เรื่องนี้บางทีก็อาจจะลามไปถึงแม้แต่ในความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับลูก ลูกไม่อยากพบพ่อแม่ และไม่มีความสุขในการได้พบพ่อแม่ เพราะพ่อแม่กลายเป็นผู้ที่จะมาเกะกะกีดขวางทำให้เสียเวลาหาความสุขของตน เช่น กำลังเล่นเกมอยู่ ก็ต้องหยุดชะงักเสียเวลาไป

ถ้าอาการนี้คับหน้ารุนแรงขึ้นไป ก็อาจถึงขั้นที่ว่า แม้แต่พ่อแม่ก็มองเห็นลูกเป็นตัวเกะกะที่มากีดขวาง ทำให้เสียเวลาในการหาความสุขของตน

สภาพสังคมเวลานี้ ที่คนมองกันด้วยความระแวง กลัวคนอื่นจะมาแย่งชิงสิ่งเสพบริโภค หรือแย่งชิงเวลาหาความสุข ก็ตาม มองกันเป็นตัวเกะกะกีดขวาง ทำให้เสียเวลาในการหาความสุข ก็ตาม หรือมองกันเป็นเหยื่อก็ตาม ก็เป็นปัญหาใหญ่อยู่แล้ว

ยิ่งกว่านั้น แต่ละคน ทั้งที่วิ่งไล่ตามหาความสุขจนไม่มีเวลาเหลือ และหมดความคิดไปกับการโลดแล่นหาความสุขเหล่านี้ ก็ไม่รู้จักเต็มอิ่มสมอยากสักที มีแต่ยิ่งต้องวิ่งหนีความหงุดหงิดหงอยเหงาเบื่อหน่าย และวิ่งไล่ตามสนองความกระหายอยากใหม่ๆ ที่ไม่รู้จักจบสิ้น

ความจริง พุทธภาษิตก็เตือนอยู่แล้วว่า “ถึงแม้เงินทองจะตกลงมาเป็นท่าฝน คนก็หาความอิ่มในกามไม่ได้” (น กทปถนวลสเสน, ติตตติ กามสุ วิชชติ)

คนที่มีสติสัมปชัญญะอยู่บ้าง ถึงเวลาหนึ่งก็จะมานึกได้ว่าการวิ่งหาความสุขแบบนี้ไม่จบสิ้น แล้วก็ไม่ได้ความสุขที่แท้จริง เราควรจะหันกลับมาเป็นตัวของตัวเอง ในการที่จะกำหนดความสุขของตัวเอง โดยเป็นผู้ตัดสินใจเลือกว่า อะไรที่เราควรจะใช้ในการทำตัวให้มีความสุข แทนที่จะมัวเป็นลูกไล่คอยตามล่าเหยื่อที่เขายื่นหรือหย่อนมาล่อ

ถ้าไม่มีเครื่องยังยั้งอย่างอื่น การเป็นโรคเอดส์ก็เป็นตัวยังยั้งอย่างหนึ่ง คนเป็นโรคเอดส์อาจจะเป็นผู้ที่ได้สติสัมปชัญญะนี้ แล้วหวนกลับมาคิดผกผันกระแสด และแทนที่จะเสียก็จะกลายเป็นผู้ได้

ถ้าทำได้เช่นนั้น ผู้เป็นเอดส์ก็อาจจะกลายเป็นผู้ที่ให้สติแก่สังคม และอาจเป็นผู้ที่ชี้แนวทางใหม่ในการกลับตัวให้แก่อารยธรรมให้พลิกฟื้นกลับคืนขึ้นมาได้

ฉะนั้น ผู้เป็นโรคเอดส์นี้ ในขณะที่อารยธรรมกำลังไหลลง ก็อาจเป็นผู้ที่มาฟื้นอารยธรรมขึ้น พลิกผันอารยธรรมให้หันกลับมาเดินในทางที่ถูกต้องต่อไป กลายเป็นผู้ทำคุณแก่มนุษยชาติ

ผู้ที่เข้ามาสู่แนวทางนี้ก็จะพบว่า การเดินทางหาความสุขจากการเสพบริโภคนั้น ไม่มีทางเติมอิมอย่างทีกล่าวแล้ว และไม่ได้มีความสุขที่แท้จริง ทั้งสุขในตัวเอง และสุขที่มีรสแห่งความจริงใจไม่ตรีในการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์ แล้วยังทำให้ทั้งสังคมมีแต่การเบียดเบียนแย่งชิงเอาไรต์เอาเปรียบกัน เตือคร้อนวนุวยาสื่อมโทรมไปทั่ว

หันกลับไปนึกถึงที่พูดไว้ข้างต้น จะเห็นว่า บางคนก็ป่วยเป็นเอตส์เพราะการที่ไปเอาคนอื่นเป็นเหยื่อ บางคนก็เป็นเอตส์เพราะตกเป็นเหยื่อของผู้อื่น

แต่จะด้วยเหตุใดก็ตาม เมื่อมาประสบกับภาวะนี้แล้ว ก็ไม่ต้องไปมัวท้อแท้ หรือสูญเสียกำลังใจ เพราะว่า เราสามารถพลิกมันกลับให้เป็นโอกาสที่ดีที่สุดได้

เมื่อหันกลับมาสู่วิถีทางที่เป็นตัวของตัวเองนี้แล้ว กลับมาพัฒนาความสุขที่ไม่ต้องวิ่งไล่ตามหา ก็พบความสุขในตัวเองได้ และรู้จักความสุขที่เป็นอิสระ ซึ่งไม่ต้องขึ้นต่อวัตถุเสพภายนอก

เอตส์นี้ แม้จะเป็นโรคร้ายรุนแรง แต่ก็มีแง่ดีแฝงอยู่ นอกจากชีวิตจะมีโอกาสอยู่ได้อีกนานแล้ว สติปัญญาความสามารถก็คงอยู่ และคนก็มักมาเป็นเอตส์เมื่อได้ศึกษาเล่าเรียนพัฒนาชีวิตมาแล้วไม่น้อย จึงมีศักยภาพอย่างดีที่จะทำการสร้างสรรค์ ซึ่งในระยะที่ผ่าน มาเสียอีก ที่ศักยภาพนี้ถูกละเลยให้สูญเปล่าเสียไป

ถึงตอนนี้ นอกจากมีความสุขแล้ว ผู้ที่หันมาใช้ชีวิตแบบใหม่ ซึ่งในกรณีนี้ก็คือผู้ที่ป่วยโรคเอตส์ ก็จะมีเวลาและพร้อมที่จะใช้ความคิดในทางสร้างสรรค์ ระยะเวลาที่เหลืออยู่ต่อไปในชีวิต จะกลายเป็นกาลเวลาที่มืค่า เป็นกาลเวลาแห่งการสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

ผู้ป่วยโรคเอตส์อาจจะรังสรรค์สิ่งทีสร้างความก้าวหน้าอกงามให้แก่อารยธรรมก็ได้

แล้วตอนนั้นแหละ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เมื่อไม่ค่อยมีใครอยากเกี่ยวข้อง ต้องอยู่คนเดียว อาจจะมีสติใจว่า การป่วยนี้ทำให้เรามีโอกาส ได้อยู่คนเดียว ไม่มีใครกวน ในท่ามกลางอารยธรรมที่ผิดพลาดนี้ เรา จะใช้เวลาของเราได้เต็มที่ ในการจะรังสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่อารย ธรรมนั้น

ดังนั้น เมื่อมองให้ถูกต้องด้วยโยนิโสมนสิการ ก็จะได้เห็นว่า การป่วยโรคเอดส์นี้ เป็นการพลิกผันชีวิตของเรา ที่เราสามารถพลิก ผันโชคชะตาให้กลับร้ายกลายเป็นดี ให้เกิดมีผลในทางบวกได้อย่างเต็มที่ จนอาจกลายเป็นกาลเวลาและช่วงชีวิตที่ดีเลิศประเสริฐที่สุด

ถึงตอนนี้ก็กลายเป็นว่า

๑. ชีวิตทั้งด้านจิตใจและด้านร่างกาย รวมถึงปัญญาмаเกี่ยว หนุนซึ่งกันและกัน โดยเราทำให้ด้านจิตดีงามพลิกมาช่วยด้านกาย ให้ทั้งชีวิตนี้กลับดีขึ้น อยู่อย่างมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีจิตใจที่ดีงาม เป็นสุขมากขึ้น นี่เป็นด้านส่วนตัว

๒. ความสัมพันธ์ทางสังคมก็ดีขึ้น โดยกลับเป็นผู้มีชีวิตที่เป็น ประโยชน์แก่สังคม เห็นได้ชัดว่าคนเป็นโรคเอดส์ที่เป็นอยู่แบบนี้ เป็น ผู้มีชีวิตที่มีค่า เป็นประโยชน์แก่สังคม มากกว่าคนปกติที่มีร่างกายดี จำนวนมากมาย ที่ใช้ร่างกายไปในทางเลวร้าย ประทุษร้ายสังคม ทำแต่ความชั่วร้าย ไม่มีประโยชน์

๓. ในระดับของอารยธรรมมนุษย์ การที่กระแสดวงความเป็นไป ในโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างนี้ เป็นเครื่องสอนมนุษย์ส่วนรวมว่า อารยธรรมของมนุษย์นั้นเป็นไปตามเหตุปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะที่ สำคัญก็คือ การกระทำของมนุษย์เองที่เรียกว่า กรรม

มนุษย์ต้องเอาบทเรียนนี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการที่จะพัฒนา อารยธรรมให้เดินไปในทางที่ถูกต้อง โดยตระหนักว่า การที่มนุษย์มาลุ่ม

หลงมัวเมาอยู่ในกามเป็นต้นนี้ ได้ทำให้อารยธรรมเสื่อมลงไปอย่างไร มนุษย์จะมีอารยธรรมที่ดี ที่เจริญงอกงามแท้จริงได้อย่างไร อารยธรรมจะยั่งยืนได้อย่างไร ต้องคิดกันให้ชัด และปฏิบัติกันให้ถูก

ธรรมะชนะเอตส์ ทุกเขตทุกบ้าน

ดั่งที่มองเห็นกันอยู่นี้ ถ้ามนุษย์ไม่ตั้งอยู่ในศีล ในที่นี้คือ *ศีลข้อที่ ๗* เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร และ*ศีลข้อที่ ๕* เว้นจากสิ่งเสพติดต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเอตส์โดยตรง ถ้ามนุษย์เราประพฤติตนถูกต้องโดยตั้งอยู่ในศีลได้ดีแล้ว โรคเอตส์ก็แทบจะหายไปเลย

มองในแง่ลบก็คือ เพราะมนุษย์ไม่ตั้งอยู่ในศีล อารยธรรมของมนุษย์ก็จึงเสื่อมโทรม มนุษย์จึงประสบเคราะห์ร้าย ที่เป็นผลแห่งกรรมที่ชั่วร้ายของตนเองมากมาย มีปัญหาโรคเอตส์เป็นต้น

ถ้าเราเปลี่ยนแปลงพัฒนามนุษย์ไปในทางที่ดี เพียงตั้งอยู่ในหลักคำสอนแค่นั้นศีลเท่านั้น ก็จะไม่แก้ปัญหาทำให้อารยธรรมของมนุษย์ดำเนินไปอย่างถูกต้อง และอารยธรรมที่ถูกต้องก็จะทำให้มนุษย์มีสันติสุขอย่างแท้จริง แล้วอารยธรรมก็จะเป็นอารยธรรมที่แท้จริงได้

ไม่ใช่เป็นอารยธรรมที่สักแต่ว่าเป็นชื่อที่คนหลงเรียกกันไป โดยหลงตัวเอง นึกว่าเป็นความเจริญ ซึ่งที่แท้เป็นความเจริญแบบพรางตา เห็นแคบอยู่แค่เรื่องวัตถุ แต่มองกว้างออกไป สภาพที่จริงมีแต่ความเสื่อมโทรม โดยมี เกณฑ์ตัดสิน คือ *ชีวิตก็ไม่ดี สังคมก็ไม่ดี โลกนี้ก็ไม่ดี*

ถ้าเป็นอารยธรรมที่แท้จริง ชีวิตก็ต้องดี สังคมก็ต้องดี มีสันติสุข และโลกนี้ก็ต้องดี น่าอยู่น่าอาศัย เป็นที่อยู่ที่อยู่อาศัยที่ดี ที่ร่มเย็นเป็นสุข หรือเกื้อกูลต่อชีวิต และต่อสังคมนั้น

แต่ถึงแม้อารยธรรมจะดูเหมือนเจริญก้าวหน้าไป ไม่ว่าจะ

อะไรเพียงพอก็ตาม เช่น มีวัตถุประสงค์ต่างหลากหลาย เทคโนโลยีเจริญมากมาย แต่ถ้าชีวิตคนก็ไม่ดี สังคมก็มีการเบียดเบียนกันมาก ไม่มี ความสงบ ไม่มีสันติภาพ โลกนี้ก็เสื่อมโทรม ธรรมชาติแวดล้อมก็เสียหาย เต็มไปด้วยมลภาวะ ไม่น่าอยู่ ไม่น่าอาศัย ไม่เกื้อกูลต่อชีวิต และต่อสังคม ถ้าเป็นอย่างนี้ อารยธรรมนั้นจะดีไม่ได้ จะเรียกว่าเป็น อารยธรรมแท้จริงไม่ได้

เรื่องเอตส์นี่ ถ้ามองให้กว้างก็เป็นเรื่องที่สอนให้มนุษย์หันมา พิจารณาตรวจสอบอารยธรรมของตนเอง แล้วกลับไปพัฒนา อารยธรรมไปในทางที่ถูกต้อง นี่เป็นแ่งมองอย่างกว้าง

ถ้ามองอย่างละเอียดลึกลงไป ก็คือในแง่ของคนที่เป็นโรค เอตส์ ไม่มองในแง่ที่จะเป็นทุกข์กับความสูญเสีย แต่มองในแง่ที่ได้ ไปได้โอกาสในการแสวงหาและพัฒนาทางด้านจิตใจและปัญญาที่แท้ คือปัญญาที่รู้เข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง แล้วรู้จักใช้เวลา ของชีวิตให้เกิดประโยชน์

แม้เพียงแค่ว่า ถ้าจะคิดบำเพ็ญสมาธิก็เอาเวลามาอุทิศให้กับ เรื่องนี้ได้เต็มที่ ซึ่งอาจจะได้เข้าถึงอะไรที่คนอื่นไม่ได้ไม่ถึง แล้วก็จะ ประสบผลดีอย่างที่มีบางท่านศึกษากันอยู่ว่า เมื่อบำเพ็ญสมาธิแล้ว กลับมีผลดีต่อร่างกายที่ป่วยเป็นโรคเอตส์อย่างไร ยืดชีวิตได้อย่างไร อันนี้เป็นเรื่องรายละเอียดที่มีผู้พูดที่อื่น จึงจะไม่พูดถึงในที่นี้ ถ้าสนใจก็ไปศึกษาเฉพาะอีกที

แต่พูดโดยรวมก็คือ แน่แน่นอนว่าร่างกายกับจิตใจประสาน สัมพันธ์เป็นปัจจัยแก่กันและกัน เมื่อกายเสื่อมโทรมก็สามารถส่งผล ให้จิตใจเสื่อมโทรมได้ เมื่อกายดีก็สามารถส่งผลให้จิตใจเป็นสุข ร่า เริงเบิกบานได้

ในทางกลับกัน ถ้าจิตใจเสื่อมโทรม มีทุกข์เดือดร้อน ก็ส่งผลต่อ

ร่างกายในทางไม่ดี แต่ถ้าทำจิตใจให้ดีงาม เบิกบานผ่องใส มองโลก พิจารณาเข้าใจชีวิตในทางที่ถูกต้อง ก็ส่งผลต่อร่างกายให้ดีได้

เราสามารถฝึกตัวเอง เราไม่ควรเป็นทาสที่จะปล่อยตัวไปตาม เหตุปัจจัยภายนอกเพียงแค่ว่าตามธรรมชาติดิบแค่ขั้นพื้นฐาน แต่เรา เป็นมนุษย์ที่ฝึกอบรมพัฒนาตัวเองได้ สร้างเหตุปัจจัยภายในใจ ไปหาปัจจัยภายนอกได้ เอกภพธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ได้

ในขณะที่ฝ่ายกายเสื่อมโทรมส่งผลให้จิตใจเสื่อม ถ้าเราฝึกตน ตามธรรม เรากลับพลิกตรงข้ามได้ คือสามารถทำจิตใจให้เจริญงอก งาม ทำจิตใจดีให้ส่งผลกลับเป็นปัจจัยให้ร่างกายดีขึ้น

ส่วนที่ว่าจะทำจิตใจให้ดีอย่างไร ดีแค่ไหน ได้เท่าไรนั้น เป็นรายละเอียดซึ่งผู้ที่ศึกษาเจาะลึกจะได้นำไปพูดขยายกันต่อไป ในที่นี้ขอ พูดแต่เพียงหลักและข้อคิดกว้างๆ ฝากไว้

เฉพาะอย่างยิ่ง ขอย้ำคำที่พูดไว้ข้างต้นว่า เมื่อมองให้ถูกต้อง ด้วยโยนิโสมนสิการ ก็จะเห็นได้ว่า การป่วยโรคเอตส์นี้ เป็นการพลิก ผันชีวิตของเรา ที่เราสามารถพลิกผันโชคชะตาให้กลับร้ายกลายเป็นดี ให้ เกิดมีผลในทางบวกได้อย่างเต็มที่ จนอาจกลายเป็นกาลเวลาและ ช่วงชีวิตที่ดีเลิศประเสริฐที่สุด

ผู้ป่วยโรคเอตส์อาจจะรังสรรค์สิ่งที่ดีงาม สร้างความก้าวหน้า งามอกงามทางภูมิธรรมภูมิปัญญาให้แก่อารยธรรม และกลายเป็นผู้ พลิกผันอารยธรรมให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นมาก็ได้

(คำโปรยปกหลัง)

เมื่อมองให้ถูกต้องด้วยโยนิโสมนสิการ ก็จะได้เห็นว่า การป่วยโรค
เอดส์นี้ เป็นการพลิกผันชีวิตของเรา ที่เราสามารถพลิกผันโชคชะตาให้
กลับร้ายกลายเป็นดี ให้เกิดมีผลในทางบวกได้อย่างเต็มที่ จนอาจกลายเป็น
กาลเวลาและช่วงชีวิตที่ดีเลิศประเสริฐที่สุด

ผู้ป่วยโรคเอดส์อาจจะรังสรรค์สิ่งที่ดีงาม สร้างความก้าวหน้าออก
งามทางภูมิธรรมภูมิปัญญาให้แก่อารยธรรม และกลายเป็นผู้พลิกผัน
อารยธรรมให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นมาก็ได้